

Reflex de inteligență

„Învăță istorie, învață istorie. Istoria conține toate secretele sagacității politice.”

Winston Churchill

“Lucendo Allis Ego Ipse Ardeo!”- “Arzând, luminez altora”.

Sloganul

“Lucendo Allis Ego Ipse Ardeo!” - “Arzând, luminez altora” , sloganul USMF ”Nicolae Testemițanu”,.

Cerul cel mai înalt pentru poporul nostru este Credința.

Într-o frumusețe de albastru infnit, pe malul lacului mioritic, **Gheorghe (Egor) Râșcanu-Derojinskia, din dinastia filantropilor moldoveni**, a înălțat în **anul 1858** Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Gheorghe Râșcanu, „mareșalul nobilimii din Basarabia”, a servit națiunea cu pietate, cinste și onoare.

Fiind „chemat să îndrepteze poporul său” întemeietorului orașului era ferm convins că prețul vieții este sacrificial. „Omnium artium medicina nobilissima est”.

„Istoria instituțiilor medicale din Râșcani începe în anul 1871, când la 5 iulie a fost deschis un spital cu 10 paturi. Ziarul „Sbornic Bessarabskogo zemstva” menționa: „Este deschis spitalul în casa ce aparține boierului Râșcanu-Derojinski. În ea sunt două odăi cu zece paturi. E de apreciat inima medicului: produsele alimentare pentru bolnavi sunt colectate prin străduința doctorului Kurcovski.”

Să descifrăm prezentul din spatele trecutului. Să decupăm momente cruciale din istoria Basarabiei ca să înțelegem importanța fundamentală evenimentului din orașul Râșcani pentru viața omului.

În toată Basarabia funcționa un singur spital orășenesc din Chișinău (1817) și câteva „centre” sanitare (câte 4-5 paturi) în județele Hotin, Bender și Ackerman. (p. 18)

La 18 ianuarie 1872 a fost deschis primul spital în orașul Bălți, activau un medic și 5 felceri. (p. 28)

Doar către anul 1874, în Spitalul gubernial din Chișinău, existau 28 de paturi pentru bolnavi chirurgicali.

Pentru prima dată s-a organizat o sală pentru operație în 1883. , iar peste 10 ani (1893) s-a deschis prima secție chirurgicală.

Începând cu anul 1913, în Spitalul Gubernial de Zemstvă operațiile se realizau doar de doi medici chirurghi bine pregătiți care foloseau anestezia cu novocaină. (P.24)

În anul 1895, în județul Bălți activau 34 de specialiști: 9 medici, 15 felceri și 10 moașe. Fiecărui medic îi reveneau, în medie, câte 26-44 mii de oameni (p. 29)

La momentul fondării ISMC (1945) funcționa Facultatea Medicină Curativă, care includea 13 catedre socio-umanistice, teoretice și clinice cu cca. 100 de colaboratori (azi corp didactic 1200) și 450 de studenți (azi 7000).

În acea perioadă planurile și programele de studii pe discipline se prezentau centralizat, din Moscova, pentru toate institutele de medicină din URSS. (p.87)

Medicina este parte integrantă a vieții popului și nu invers: de către **Dumitru Rîșcanu** e deschis Spitalul de Zemstvă pentru acordarea asistenței medicale cu 18 paturi la 5 iunie 1876.

„În 1890 tot de către boierul Dumitru Rîșcanu sunt construite clădiri.

În una din ele se află secția de boli infecțioase, monument de arhitectură al secolului al XIX.

Medicina în raionul Rîșcani perpetuă încontinuu din 1871, își conturează o epocă remarcabilă pe parcursul anilor 1871-2021. Spațiul timpului de 150 de ani -

În acest răstimp imperiile s-au ridicat și s-au prăbușit, semănând semințele proprii distrugerii. Orașul Rîșcani, raionul, poporul nostru au rezistat.

Instituția Medico-Sanitară Publică Spitalul Raional Rîșcani desemnează o istorie ce întruchiează oameni de valoare care au salvat viețile cetățenilor, reușitele așteptate, riscuri în domeniul științei medicale.

Pe parcursul anilor exercită funcția de medic-șef al raionului Rîșcani Measoedov Dumitru Vladimir, Petrov Gavriil Leonid, Frunze Nicolai, doctor în medicină, Cetățean de Onoare al raionului Rîșcani. Grecin Nicolai Andrei devine primul medic – șef al spitalului fizioterapeutic din Rîșcani (deschis în anul 1957).

Școala medie Rîșcani a format foarte multe personalități distinse, oameni cultivați din punct de vedere intelectual: Boțan (Cantemir) Tamara, medic de familie, Șevciuc Tamara, pediatru, Bîlici Emilia, terapeut, Apostolachi (Reaboi) Svetlana, farmacist, Lavric Svetlana, oculist, Romaniuc Victor, ginecolog, Stoica Raisa, asistent medical, Tutunaru Zinaida asistent medical, Bezverhnii (Colibaba) Zinaida, farmacist, Sandu Gabriela, Garciuc Ala, medic-laborant, Belic Alexandru, felcer.

Ofertele de destin, serpentinele vieții sau orașul Rîșcani n-a lăsat loc de dubii pentru o alegere – toate acestea au condus pe mulți medici să **realizeze divina misiune de doctor** la Instituția Medico-Sanitară Publică Spitalul Raional Rîșcani, raionul Rîșcani.

Un profesor își pune amprenta asupra eternității, el nu poate ști niciodată cât de departe ajunge influența lui. „Vivat Academia, Vivant Professores!”

Au călăuzit către pragul înțelepciunii și misiunii de doctor pe viitorii medici profesorii străluciți, figurile majore din medicina din rândul băștinașilor ce merită, cu certitudine, evidențiați, profesori cu prezență formatoare infinit de importantă: Nicolae Testemițanu, Gavril Carabulea, Leonid Cobâleanschi, Ion Ababii, Vasile Iaz, Bezverhnii Zinaida.

Nicolae Testemițanu (1927-1986), născut în satul Ochiul Alb, raionul Rîșcani, azi Drochia, Om Emerit, medic excepțional, distins profesionist, viitor remarcabil savant, activează în **Secția de chirurgie a Spitalului Raional din Rîșcani**. Anume la Rîșcani devine medic ilustru deja la vârsta de 32 de ani, apoi rector al Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. În 1963 Nicolae Testemițanu excelează în funcția de ministru al Sănătății al RSSM, apreciat cu Premiul de Stat în domeniul științei și tehnicii. Primul conducător care luptă pentru predarea în limba maternă la Universitate.

Cetățean de Onoare al raionului Rîșcani, ilustru savant, promotor al renașterii naționale, militant de vază al suveranității și independenței Republicii Moldova.

Din anul 1990, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie poartă numele lui Nicolae Testemițanu

Cursul de neurologie și genetică medicală a fost organizat în mai 1975, fiind condus de la deschidere și până la fondarea catedrei de doctorul în medicină conferențiarul **Gavril**

Carabulea, născut în satul Sturzeni, raionul Rîșcani, absolvent al primei promoții de medici a Institutului de Medicină din Chișinău (1950).

Rectorul Leonid Cobâleanschi (1986-1994), născut în comuna Baraboi, raionul Rîșcani, azi Dondușeni, profesor universitar, doctor habilitat în științe medicale, inițiator al reorganizării Institutului de Stat de Medicină din Chișinău în Universitatea de Stat de Medicină „Nicolae Testemițanu” și a dat prioritate predării în limba română.

Început de cale profesională - **1958-1963- Șef al Punctului medical în satele Moșeni, Hiliuți și Baraboi din raionul Rîșcani.**

Ion Ababii, născut în anul 1944, satul Ochiul Alb, raionul Râșcani, azi raionul Drochia, membru titular (2000) al Academiei de Științe a Moldovei. Din anul 1994 până în 2019 a fost rector al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Chișinău. A îndeplinit funcția de Ministru al Sănătății al Republicii Moldova (2005-2008).

Vasile Iaz, născut la Recea (1936), doctor în medicină, docent la Catedra Chirurgie facultativă Sitalul Municipal de Urgență Chișinău, conferențiar universitar, decorat cu medalia „Nicolae Testemițanu”.

Teodor Popovici, chirurg doctor în medicină, conferențiar universitar, umorist și epigramist.

născut în satul Mihăileni (1941), județul Bălți, astăzi raionul Râșcani. doctor în științe medicale, formare complementară peste hotare, Conferențiar universitar la Catedra de chirurgie (1988), șapte invenții și 129 de inovații, 205 de lucrări științifice, două monografii, patru manuale

A publicat lucrările: „Teste la chirurgia orală și maxilofacială”, „Implantologia orală modernă”, „Inventica împotriva durerilor de dinți” „Terapie prin ironie”, „500 de bancuri cu și despre Justiție”, „Evoluția Basarabiei sub regimul de ocupație al Rusiei Țariste, 1812-1917” (în colab.), „Lupta mihăilenarilor pentru credință”, „Marele Coșeriu: Reper fundamental al lingvisticii moderne” etc.

Doctor în științe medicale, **Teodor Popovici**, a decis să-și vândă mașina și apartamentul fiicei, pentru a construi un Complex Memorial dedicat lucrătorilor medicali răpuși de COVID-19

Ion Hăbășescu, născut în satul Strâmba 1938 (actualmente Corlăteni) doctor în medicină, ilustru igienist, conferențiar universitar.

Andrei Gherman, născut, în satul Dumeni (1941), profesor de medicină, reformator, profesionist, vicedirector al Consiliului Național de Evaluare și Acreditare în Sănătate al Ministerului Sănătății, ex- ministru al Sănătății al RM (2001-2005).

Doctor în științe medicale, Teodor Popovici, a decis să-și vândă mașina și apartamentul fiicei, pentru a construi un Complex Memorial dedicat lucrătorilor medicali răpuși de COVID-19. Deși Pretura a eliberat actele permissive pentru construcție încă acum cinci luni, lucrările nu au început nici până astăzi din cauza unei gunoiști.

”O să fie o răstignire de 5,5 metri. Un soclu de 2,5 x 2,5 metri. În față va fi un alt soclu pentru 20 de plăci, unde va fi scrisă numele, prenumele, data nașterii, anul decesului fiecărui lucrător medical, ce a fost el, medic, asistent medical, felcer, infirmieră. Toți. În fața soclului

va fi o sculptură din marmură albă - doi medici stau lângă patul unui bolnav”, explică profesorul universitar. 11 НОЯБРЯ, 2020

Stimați locuitori ai s. Mihăileni,
Domnul Doctor Octavian Taranov vine să consulte GRATUIT pacienții din localitatea de baștină!

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", care au absolvit medicii noștri este membră a Asociației Școlilor de Medicină din Europa (2011), Asociației Internaționale a Universităților (2012), Asociației pentru Educație Medicală din Europa (2013) și este înregistrată în Directoriul Mondial de Școli Medicale.

Activând medicii au platit un preț enorm, un impact emoțional imens : Tăbîrță Veaceslav, vice director medical, Efimova Antonina, pediatru, Babin Ilarion, chirurg, Cetățean de Onoare al raionului Rîșcani, Prisacaru Nina, medic de familie, Cetățean de Onoare al raionului Rîșcani, **Babin Ion, Șef Asistența Medicală Spitalicească de Ambulator**, Tarlovschi Ana, endocrinolog, **Tarlovschi ????**, neurolog, Prunceac Nina, pediatru, Fandofan Lidia, pediatru, Railean Raisa, pediatru, Romanova Maria, ginecolog, Gherman Eugenia, terapeut, Beregoi Vladimir, reanimatolog, Beregoi Ana, stomatolog, Cemîrtan Liubovi, terapeut, Cemîrtan Vasile, terapeut, Covalciuc Ion, chirurg, Gribincea Eleonora, medic de familie, Gribimcea Aurel, radiolog?, Găină Tatiana, terapeut, Găină Alexandru, Carabulea Ion, medic laborant, Prisacaru Ion, chirurg, Pîrțac Maria, pediatru, Carazan Feodor, traumatolog, Bejenari Alexandru, reanimatolog, Bejenari Mariana, **oftalmolog**, Baziuc Elena, terapeut, **Bîlici Galina**, terapeut, Mihailov Cornel, Cebotari Mihail, stomatolog, **Baziuc ????** Motelica Eleonora, pediatru, **Babin Serafima, endocrinolog, ????** , **Serjantu ???** , **Rîbac Ina...** Țurcanu Leonid,

Fiecare medic a realizat ecuații intelectuale științifice de fiecare dată irepetabile, o experiență de seamă, captivantă și unică.

Moment divin al sacrificiului suprem, prin prizma suferinței: viața pacientului. Mulți medici, profesioniști adevărați, cu profundă părere de rău, s-au stins, ne-au părăsit fiind foarte tineri lăsând copiii și rudele în disperare, tristețe eternă. Când și copiii lor aveau nevoie cel mai mult de susținere, ocrotire, un sfat părintesc.

Îmi exprim compasiune, profundă îndurerare, pentru noi sunt pierderi enorme, Se simte **un gol imens**.

Plecarea în Ceruri a unui medic este Moment de Sacrificiu Sacru.

Zbancă Gheorghe, chirurg- traumatolog, chirurg de chirurgie, doctor ambițios, om cu o combinație perfectă de abilități, decident în situații extreme, merită un cuvânt aparte. Om care n-a cedat niciodată în fața problemei pacientului până la ultima secundă, existență zbuciumată, om care n-a cunoscut niciodată eșecul și înfângerea a căzut răpus de boală la locul de muncă dar nu înainte de a salva pacientul luptând până la ultima secundă.

Inima s-a supus rațiunii, conform jurământului lui Hippocrate. Principiile profesionale – legea conștiinței. Nu pot să înțeleg finalitatea vieții în așa caz... Pe doctorul Zbancă în drum spre operație foarte urgentă nu s-a întâmplat să clinească niciodată nimic de la

chemare pentru o operație pentru a salva pacientul. Nu știa cum să ajugă cât mai repede în sala de operație.

Acasă rămâneau cu o durere infinită în suflet soția și doi studenți în cei mai grei ani. Orice culme e severă. Nu pot să admit nici azi: cum se poate să-l ia Dumnezeu, când doctorul se duce să ajute pacientul, pleacă la datorie? Misiunea medicului e un **sacerdotium** venerabil.

A devenit nume notoriu în raionul Rîșcani și Republică Roșu Gheorghe, chirurg, ortoped –traumatolog intransigent, doctor în științe medicale, doctor născut să fie un învingător. Totul axat pe chirurgie – scopul existenței.. Secretul succesului – excelența. Fiind mai mult de 13 ani director IMSP SR Rîșcani a elaborat strategii noi orientate spre consolidarea patrimoniului sistemului de sănătate, perfecționarea formelor și metodelor de organizare a asistenței medicale în raionul Rîșcani. A realizat multe proiecte foarte frumoase, colaborând cu autoritățile raionale și republicane. E un inovator, reformator în medicină. Mereu s-a raportat la ceea ce se face în alte țări. E fascinat mereu de tehnologiile ce duc la succes. În față - un pariu doar cu viitorul medicinei și viața.

Sa faci ceea ce nimeni altcineva nu e dispus să facă, într-o manieră în care nimeni altcineva nu poate, în ciuda tuturor greutăților întâmpinate – asta înseamnă să fii asistent medical.

Aceste calități frumoase întruchipează numai oamenii extraordinari: Molceanova Parascovia, participantă la al Doilea Război Mondial în anii 1941-1945, asistentă medicală în Rîșcani din 1950, Chițevan Parascovia, moașă, Reaboi Tatiana, moașă, Stoica Raisa, asistentă medicală, chirurgie, Cărașuș-Tutunaru Zinaida asistentă medicală chirurgie, Pasat Nina

Oamenii transformă experiențele în istorie.

21 august 2017- un nou eveniment de o importanță maximă.

Azi medicii de la Substația AMU Rîșcani își desfășoară activitatea într-un sediu nou, cu facilități moderne, conform cerințelor standardelor europene.

Ne uimește arta profesională a colaboratorilor Bîlici Galina Sergiu, reanimatolog, menționată cu Diplomă decernată de către Ministerul Sănătății, Mihailov Cornel Aurel cardiolog, Șevciuc Vasile Ion, functionalist, Cotea Angela Eugeniu, pediatru, Bînzari Ion Grigore, pediatru, Cojocari Vladimir Cosma, felcer superior, Pascal Ala Valentin, felcer, Maximenco Petru, felcer, Șoimu Iurie Mihai (Costești), Cucută Tamara Tudor (Șaptebani), Cekan Rodica Victor Zăicani, Belic Alexandru Anatol, felcer.

Numele lui Gheorghe Rîșcanu e ancorat cu demnitate și onoare de către colectivul pedagogic al gimnaziului, în trecut școala medie Rîșcani, o școală redutabilă cu tradiții istorice valoroase, care a format și formează agricultori, ingineri, pedagogi, savanți, profesori universitari, muncitori calificați, lucrători medicali din anul 1965. Gimnaziul „Gheorghe Rîșcanu”, o școală redutabilă, o pagină de aur, de glorie a istoriei orașului, „faza primară a Culturii Veridice”, Culturii naționale.

Strada 31 August, 1989, gimnaziul „Gheorghe Rîșcanu”- Strada Nicolae Testemițanu - cale spre adevăr istoric al națiunii, mișcare între Dumnezeu și neamul din care facem parte.

O nouă pagină din acest capitol strălucitor deschide **Zinaida Bezverhni**, născută în orașul Rîșcani, absolventa școlii medii Rîșcani nr.1/ gimnaziul „Gheorghe Rîșcanu”, azi secretar de stat al Ministerului Sănătății în domeniul politica medicamentului, resurse umane

în sănătate. Asistent universitar, informează studiile la USMF „Nicolae Testemițanu”, Facultatea de farmacie; Doctorantura în farmacie.

Nu e întâmplător: Credință, părinți înțelepți și Alma Mater de pe strada 31 August 1989, simbol academic al orașului Rîșcani din 1965.

Zinaida Bezverhnii deja reprezintă Republica Moldova în cadrul celei de-a 71-a sesiune a Comitetului Regional pentru Europa al Organizației Mondiale a Sănătății (53 de state), conduce noi probleme de studiu: digitalizarea sistemului de sănătate, implementarea fișei medicale electronice a pacientului și rețetei electronice etc.

Lucrătorii medicali – au fost și sunt figuri majore ale rezistenței, oameni care s-au desăvârșit pe sine prin fapte păstrând în sine mesajul lui Christos și al lui Hippocrates.

E plăcută ideea lui Homer (născut 750 î.Hr.): „Dintre toate popoarele geții sunt cei mai înțelepți”. Contează stelele sub care te-i născut... Cugetarea lui Dumnezeu e eternă...

Bibliografie:

1. Opalco Lilia, Rîșcani. Plai cu trecut și viitor, Chișinău, 2013
2. Opalco Lilia, Rîșcani. Meleag cu falnice destine, Chișinău, 2015,
3. Opalco Lilia, Rîșcani. O componentă valoroasă a patrimoniului național, Rîșcani, 2019,
4. Baciuc Gheorghe Istoricul medicinei și al învățământului medical pe plaiul basarabean, Chișinău, 2016.